

ማይግራንትን ስደተኞችን
ከምዳግመላላ ሃገራት

ቅርጹ ርእሱ-ግምገማ መምህራን ብዛብ ዘጥረደዎ ክእለት

WWW.UK.IOFC.ORG/M-R-REBUILDERS

ማይግራንትን ስደተኛታትን
ከም ዳግመ ሃገጽቲ

ጸሓፊ:

Erasmus+ Partnership:
Initiatives of Change, UK – Leader
Progestión, Spain
Kista Folkhögskola, Sweden
Hasan Kalyonku Universitesi, Turkey

ፕሮጀክት:

Cross-border Intercultural and Societal Entrepreneurs
2016-1-UK01-KA204-024623

www.iofc.org/M-R-Rebuilders

ISBN: 978-1-9161358-5-7

Migrants and Refugees Adult Educator Self-Assessment Competence Framework is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

መተሓሰቢ:

እዚ ጽሑፍ ፖሊሲታትን ርእይቶታትን ኮምሽን ኤውሮጳ ናይ ግድን ኣየንጸባርቕን።

መውጽኢ

መጽዓት	-	4
ኣብ ድልዎትን ክእለትን ዝተመርኮሰ ቅርጺ	-	5
ቀዳማይ ደረጃ ግምገማ	-	6
መሳርሒ 1: ሰሌዳ ግምገማ ርእሰ-ውሳኔ	-	9
መሳርሒ 2: ውሽጣዊ ኮምፓስ ንመምህራን	-	11
መሳርሒ 3: ትምህርቲ ካብ ዝተሓላለኸ ኩነታት	-	14
ነዘም መሳርሒታት ብኸመይ ትጥቀሙሎም	-	17
ኪኖ ዝኾነ መሳርሒታት ኣድላይ ትምህርቲ ንመምህራን	-	18
መወከሲታትን ሓበረታን	-	19

መጽተዊ

ማይግራንትን ስደተኛታትን ከም ዳግመ ሃነጽቲ(KA2 Cross-borders Intercultural and Societal Entrepreneurs) ብምትሕብባር ኣብ ብሪታንያ፡ቱርኪ፡ሸወደን፡ስፓኛ ዝርከባ መሓተት ማሕበራት ዝካየድ ኮይኑ፡ዕላምኡ ፍሉይ ስልጠና ብምሃብ ካብ ቀርኒ ኣፍሪቃ፡ማእከላይ ምብራቕ፡ላቲን ኣመሪካ ንዝመጹ ማይግራንትን ስደተኛታትን ንምድጋፍ እዩ። እዚ ፕሮጀክት'ዚ መምህራን ብኸመይ ኣብ ሓድሽ ሕብረተሰብ ከምዝላመዱ፡ሂወቶም ዳግማይ ከምዝሃንጹ፡ ኣብ መወዳእታ'ውን ብኸመይ ኣብ ምዕባላ መበቆል ሃገሮም ከምዘወፍዩ ይሕግዞም።

እዚ ፕሮጀክት መምህራን ዝኸተልዎ ካሪኩለም ተቐሪቡ፡ ነቲ ዝድለብ ክእለታት መገምገሚ መሳርሒታት ተዳልዩ፡ ጠቓሚነት እቲ ስልጠና ምውህሃድ ማይግራንትን ስደተኛታትን ከረጋግጽ ይፍትን።

እቶም መሻርኽቲ ካብ ኣካዳሚያዊን ዘይመንግስታውያን ማሕበራትን ኮይኖም፡ ሓድሕረ ባይታ ተሳትፎ ምስ ማይግራንትን ስደተኛታትን ዘለዎም እዮም። ምምዕባል ክእለትን ስልጠና ኣመራርሓን ድማ ይህቡ።

እቶም መሻርኽቲ እዞም ዝስዕቡ እዮም፡

- Initiative of Change UK. ቀንዲ ኣቀናባሪ ኣካል ኮይኑ፡ ብርክባትን እምነት ኣብ ምህናጽን ስልጠና ዘዳሉ ኮይኑ ብፍላይ ካብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ንዝመጹ ማይግራንትን ስደተኛታትን ዘድሃበ እዩ።
- ኣብ ማድሪድ ዝመደበሩ “ Asociacion Progestion” ዝበሃል ኣገልግሎቱ ንካብ ሰሜን ኣፍሪቃን ላቲን ኣመሪካን ዝመጹ ማሕበራዊ ተነጻልነት ዘጋጥሞም ዘድሃበ እዩ።ናይ ሕጊ ምኽሪ ብኢንተርነት የወፊ፡ ክሳብ 1 ሚልዮን ተኸታተልቲ ድማ ኣለውዎ።
- Kista Folkhogskola ዝበሃል ኣብ ሸወደን ዝርከብ ኮለጅ ናይ ምስልምና ዝንባሌ ዘለዎ ኢዩ።

- Hasan Kalyoncu University ኣብ ቱርኪ ዝርከብ፡ ድልዩታት ስድራቤት ስደተኛታት ኣብ ቱርኪ ዘጽንዕ እዩ። ንሕና ካብ ዝተፈላለዩ ትምህርታዊ ጽላታት ዝመጻእና ኮይና፡ ትምህርቲ ንዓበይቲ ብስሩዕን ዘይስሩዕን ኣገባብ ንህብ። ስለዚ እዞም ስተፈላለዩ ኣገባባት ብኸመይ ሓቢሮም ይሰርሑን፡ኣረኣእያና ብዛዕባ ትምህርቲ ዝጥምቱን እዮም።እዚ ማለት ንኩሉ ተዋሳኤ ናይ ሓቢርካ ምስራሕ ዕድል ዝኸፍትን፡ ዝተፈላለዩ ሓሳባት፡ባህልታት ኣተሓሕዞ ትምህርቲ ብምትሕውዋስ ውጽኢት ዘምጽእ ይኸውን።ብኡ ምኽንያት ድማ እዩ መሪሕነት ናይ ነፍስወከፍ መሻርኽቲ ካብ ዝተፈላለዩ ሜላ ንክመሃር ዕድል ዝረክብን፡ ንዝተወገኑ ሰባት ኣብ ስደት ሃገሮም ይኹን መበቆል ሃገሮም ኣድማዒ ትምህርትን ስልጠናን ንኸህቡ ዘኽእሎም።

እዚ Competence Assessment Framework(CAF) ዝበሃል ኣገባብ፡ መምህራን ክእለቶም ዝመዝኑሉ እዩ።መሰረቱ ከኣ ኣብ ናይ ሓባር ኣፍልጦ ናይ ዝተፈላለዩ ትምህርታዊ ኣቀራርባ ይኸውን።

ምስ ማይግራንትን ስደተኛታትን ምስራሕ፡ ተራ ፡መምህርን ተመሃራይን፡፡ ኣብ ምንጻር ብድሆ የስዕብ።ጭንቀት፡ፍርሓት፡ስቕያት፡ ኣገደስቲ ረቓሒታት ኮይኖም መምህር ድማ ነዚኣም እናዘከረ ከጠዓዕም ይግብኡ።ብተወሳኺ መምህራን ተመክሮም ብዕምቆት ብምፍታሽ ርክቦም ምስ ተመሃሮ ከነጽሩ ይግባእ።

ሓደሽቲ መጻእቲ ቀልጢፎም ኣብቲ ሓድሽ ሃገሮም ክረግኡ ተኸእሎ ኣሎ። እቲ ዓይነት ርግኣት ግን ኣብ ርእሰ ተኣማንነትን ኣወንታዊ ርክባት ኣብ ምፍጣርን ዝተሞርኮሰ እዩ።እቲ መምህር ከም ቀንዲ ኣብነት ከገልግል ይኽእል።ስለዚ መምህር ናቱ ብቕዓትን ክእለትን ብምምዕባል፡ ኣብ ምምራሕ ማይግራንትን ስደተኛታትን ይሕግዞ። ማለት ናብ ሓድሽ ኣሰራርሓ፡ሓድሽ ቃንቃ፡ ሓድሽ ኩነታት ንምምራሕ፡ እቲ ተደላዪ ብቕዓት መምህራን ዝበሃል፡ ተዓጻጻፍነትን ቀልጢፍካ ምልላይ ኩነታትን የጠቓልል።

አብ ድልዎታትን ክእለታትን ዝምርኮስ ቅርጻ ግምገማ

ንርእሱ-ግምገማ ተባሂሉ አብ ዘለፍዮ ሃገር አብ ውሽጢ መምህራንን ተመሃሮን መጽናዕቲ ጌርና ነርና። እቲ ዕላማና ክልቲኦም ወገናት እንታይ ክብሪ ይመርጹ፡ አበይ ንምብጻሕ ይደልዩ፡ ወይ ድማ አብ መዓልታዊ ናብርኦምን ስርሖምን እንታይ ጠለባት የድልዮም የጠቓልል። ዘካየድናዮ ቃለ መጠይቕ ብጉጅላ ኮይኑ፡አብ ሰለስተ ዝተኸፍለ ኢዩ። ማለት አብ “ሓደሽቲ መጻእቲ”፣ “ዝለማመዱ ዘለዉ”፣ “ዝተረጋግኡ” ዘተኮረ ኮይኑ፡ ነፍስወከፍ ጉጅላ መለለይኡ ንምፍታሽ እዩ። ነዚ ሓበረታ ምርኮስ ብምግባር ምስ መምህራን ካብ ዝተፈላለዩ ትካላት ትምህርቲ አብ ሽወደን፡ብሪታንያ፡ቱርኪ፡ስፓኛ ዝርርብ ኣካይድና።

ከምቲ ክንፈልጦ ዝኸኣልና፡ እቲ ዝተፈላለየ ደረጃ መጻእቲ ዓቢ ተራ ከምዘይብሉ እዩ። እቲ ደረጃታት እንታይ ከምትምህር እምበር ብኸመይ ከምትምህር ከምዘየገድስ ክንርዳእ ክኢልና። ስለዚ እቲ ኣድላዪ ብቕዓት ናይ መምህራን ምስቲ ናይ ማይግራንትን ስይተፋታትን ተመሳሳሊ ኮይኑ ንረኽቦ። እዚ ክበሃል ከሎ እቲ ፍሉይ ፍልጠቶም ገዲፍካ ማለት እዩ።

ካልእ ክፍለጥ ዝተኸእለ ድማ ቀንዲ መሳርሒ ትምህርትን

ምዕባለን ንመምህራን ንባዕሎም እቶም ተመሃሮ እዮም። ከምዝፍለጥ እቲ መስርሕ ትምህርቲ ዝፍጸም መምህርን ተመሃራይን ምስ ዝራኽቡ ኮይኑ፡ ዝኾነ ርክብ ጉጅላ ወይ ውልቀሰብ ናቱ ፍሉይነት ኣለዎ። አብ ልዕሊ ካሪኩለምን መምሃሪ ንዋትን፡ አብ ዝካየድ ትምህርቲ ቀንዲ ረቓሒ እቲ መምህር ድልዮት ፡ክእለት ፡ መሰል ሓላፍነት ተመሃሮ ተገንዚቡ ብግቡእ መልሲ ምስ ዝህበሎም ይኸውን።

ንርእሱ-ግምገማ ተባሂሉ አብ ዘለፍዮ ሃገር አብ ውሽጢ መምህራንን ተመሃሮን መጽናዕቲ ጌርና ነርና። እቲ ዕላማና ክልቲኦም ወገናት እንታይ ክብሪ ይመርጹ፡ አበይ ንምብጻሕ ይደልዩ፡ ወይ ድማ አብ መዓልታዊ ናብርኦምን ስርሖምን እንታይ ጠለባት የድልዮም የጠቓልል። ዘካየድናዮ ቃለ መጠይቕ ብጉጅላ ኮይኑ፡አብ ሰለስተ ዝተኸፍለ ኢዩ። ማለት አብ “ሓደሽቲ መጻእቲ”፣ “ዝለማመዱ ዘለዉ”፣ “ዝተረጋግኡ” ዘተኮረ ኮይኑ፡ ነፍስወከፍ ጉጅላ መለለይኡ ንምፍታሽ እዩ። ነዚ ሓበረታ ምርኮስ ብምግባር ምስ መምህራን ካብ ዝተፈላለዩ ትካላት ትምህርቲ አብ ሽወደን፡ብሪታንያ፡ቱርኪ፡ስፓኛ ዝርርብ ኣካይድና።

ፍልማዊ ረቻሒ አብ ግምገማ

ብቕዓት ዝመሰረተ ቅርጺ ኣብዘም ዝስዕቡ ኣምራት ይምርኮስ(Mulder, 2017):

- ብቕዓታት ኣብ ካሪኩሉም ንመምህራን ይምርኮስ።
- ምዕባለ ብቕዓት መምህራን በብግዜኡ ይግምገም(ቅድሚኑ፡ ሽዑን፡ድሕሪ ከይዲ ትምህርትን)፡ ዝካየዱ ድማ ብባዕላቶምን ሓገዝቶምን ይኸውን።
- ኣብ ምሃብ ትምህርቲ ይኹን ግምገማ፡ ፍልጠት-ክእለት-ርእይቶ ዘጣመረ ይኸውን።
- መምህራን ርእሰ ሓላፍነትን ርእሰ ግምገማን ክትግብሩ ይተባብዑ።
- መምህራን፡ ኣብ ቤት/ት ይኹን ኣብ ኮም ተረጎም ከም ዓለምቲን፡ ሓገዝቲን ሰብ ፍሉይ ፍልጠትን ሚዛኑ ዝሓለወ ይኸውን።

ከም ተሻረኽቲ ኣምር ብቕዓት ብዙሕ መዓዝን ከም ዘለዎ ንቕበል። ጥቕሙን ትርጉሙን ድማ ኣብቲ መምህራን ዝሰርሕሉ ከባቢ ይምርኮስ።

ግምገማ ብቕዓት ምስ ካሪኩሉም ዝተኣሳሰረ ኮይኑ፡ በቶም ተሻረኽቲ ብ 6 ቻንቻታት ዝተዳለወ እዩ።እቲ ካሪኩሉም ድማ 5 ናይ ሂወት ኣተኣላልፊ ገጻት ይህልዎ፡

- **ዘላቂ ናብራ፡** መሰረታዊ መሰልን ድልዩትን ወዲሰብ ብኸመይ ይግለጽ።
- **ፍቕርን ተቐባልነትን፡** ብኸመይ ትሕግዝን፡ ቅርቡነት ንክትሕገዝን።
- **ድሕንነት፡** ምምዕባል ሰብኣዊ ድሕንነት።

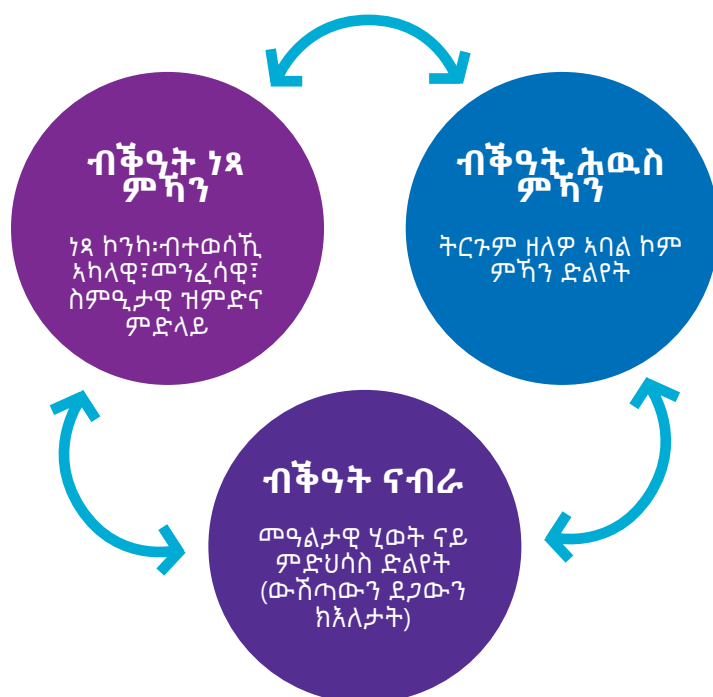
- **ምርድዳእ፡** ንጡፍ ኣተሓሳስባን ተወሳኺነትን።
- **ኣብ ማሕበራዊ ንግዳዊ ተበግሶታት ምንጣፍ፡** ማሕበረ ቁጠባዊ ክብሪ ኮማት ምድንፋዕ።

እዞም ናይ ሂወት ዝምልከት ትምህርቲ ዝምርኮሱሉ ኣብ ታሕቲ ዘለዉ ይኹኑ፡ (i) Universal Declaration of Human Rights 1948; (ii) Human fundamental needs of Manfred Max-Neef [1]; (iii) The Central Human Capabilities of Amartya Sen and Martha Nussbaum; (iv) The cognitive, affective and psychomotor learning taxonomies of Benjamin Bloom and David Krathwohl.

እዞም ናይ ኣነባብራ ክእለታት ዝምህሩ ኣሃዲታት ልዕሊ 250 ዝኹኑ ድልዩታትን ብቕዓትን ካብ ማይግራንትን ስደተናታትን ዝተኣከቡ እዮም።

ንሳቶም ኣብ ክብሪ ዝሰረቱ ስርዓት ኮይኖም ብኹሎም ባህልታት ዝውነኑ እዮም። ከምኡውን ነንሕድሕዶም ዝዘመድን ዝዋስኡን ኮይኖም ኣብ ኮማት ነጻነት ምርግጽን ጽቡቕ ናብራ ኣብ ምውሳኔን ተራ ኣለዎም።

ኣብዚ ብምምርኮስ፡ተወሳኺ ቅርጺ ብምፍጣር፡ Self Determination Theory(SDT) ተጠቒምና፡ ሓደ ሰብ ትርጉም ዘለዎን ዉሑስን ናብራ ንምክያድ 3 መሰረታውያን ድልዩታት ይህልውዎ።

መምህር ንመጀመርታ ጊዜ ምስ ተመሃራዩ ኣብ ዝራኽበሉ፡ ኩነታቶም ምርዳእ ይድሊ። ማይግራንትን ስደተኛታትን ናብ ካልእ ሃገር ክኣትዉ እንከለዉ ብዙሕ ዓይነት ስምዒታት እዮም ዝምከሩ። እቲ ናይ ሂወት

ዕድላቶም ድማ ነዚ ሓድሽ ኩነታት ብኸመይ ከምዝገጥምዎ ወሳኒ ይኸውን። ኣተሓሕዞ መምህር፡ ንዓይነት ናብራእም፡ትምህርቶም ወይ ተዋሳኢነቶም ኣብቲ ሓድሽ ኮም ብዓቢ ይጸልዎ።

ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ሓሳባት ምስቲ 5 ናይ ትምህርቲ ኣሃዱታት ብከምዚ ይዛመድ፡

ርእሰ ውሳኔ ስነ ሓሳብ	ብቕዓት ነጻ ምኻን	ብቕዓት ኣመራርሓ ሂወት(ውሽጣውን ግዳማውን)	ዝምድና ምፍጣር ብቕዓት
ካሪኩለም፡ ማይግራንትን ስደተኛታትን ከም ዳግመ-ሃነጽቲ	ምክልኻል ሓደጋ	ዘላቂ ናብራ	ናብ ሰብ ቅርበት
		ኣብ ማሕበራዊ ንጥፈታት ምስታፍ	
		ምርዳእ	

ስእሊ ዝምድና ካሪኩለምን ቅርጺ ርእሰ-ግምገማ ብቕዓትን።

አብዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ብምምርካስን ብዝኣከብናዮ መጽናዕትን፡ 3 ሓገዝቲ መሳርሒታት ኣዋዲድና ኣለና። እዚ ድማ ነቶም መምህራን ኣብ ስርሖም ዓቢ ሓገዝ ክኾኖም ተስፋና እዩ። እዞም ዝበልናዮም መሳርሒታት ድማ፡

- “Self-Determination Assessment Matrix” ዝበሃል ስነ ኣኣምሮኣዊ ድልዎት መምህራን ዝድግፍ እዩ።
- “Inner compass for Adult Educators” ኣብ መጽናዕቲ ዝተመርኮሰ ኮይኑ፡ ኣብ ስፓጃ ብዘለዉ ብጾትና

ዝተዳለዉ እዩ።

- ኣብ መወዳእታ “Radical Inquiry and Adaptive Action” ስተሰምዖ ኮይኑ ካብ “complexity theory” ዝተወስደን ብፍላይ ከኣ “Human Systems Dynamics” እዩ። ምስ “self-determination theory” ተዛሚዱ ድማ ካብ ግጭትን ዘይምርግገእን ምድሓን ሃገዚ ይኸውን።

[1] www.uk.iofc.org/M-R-Rebuilders

[2] Max-Neef, M., Elizalde, A., & Hopenhayn, M. (1992). Development and human needs. *Real-life economics: Understanding wealth creation*, 197-213.

[3] Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.

መሰርሱ ቁ 1 :: ሰሌዳ ግምገማ

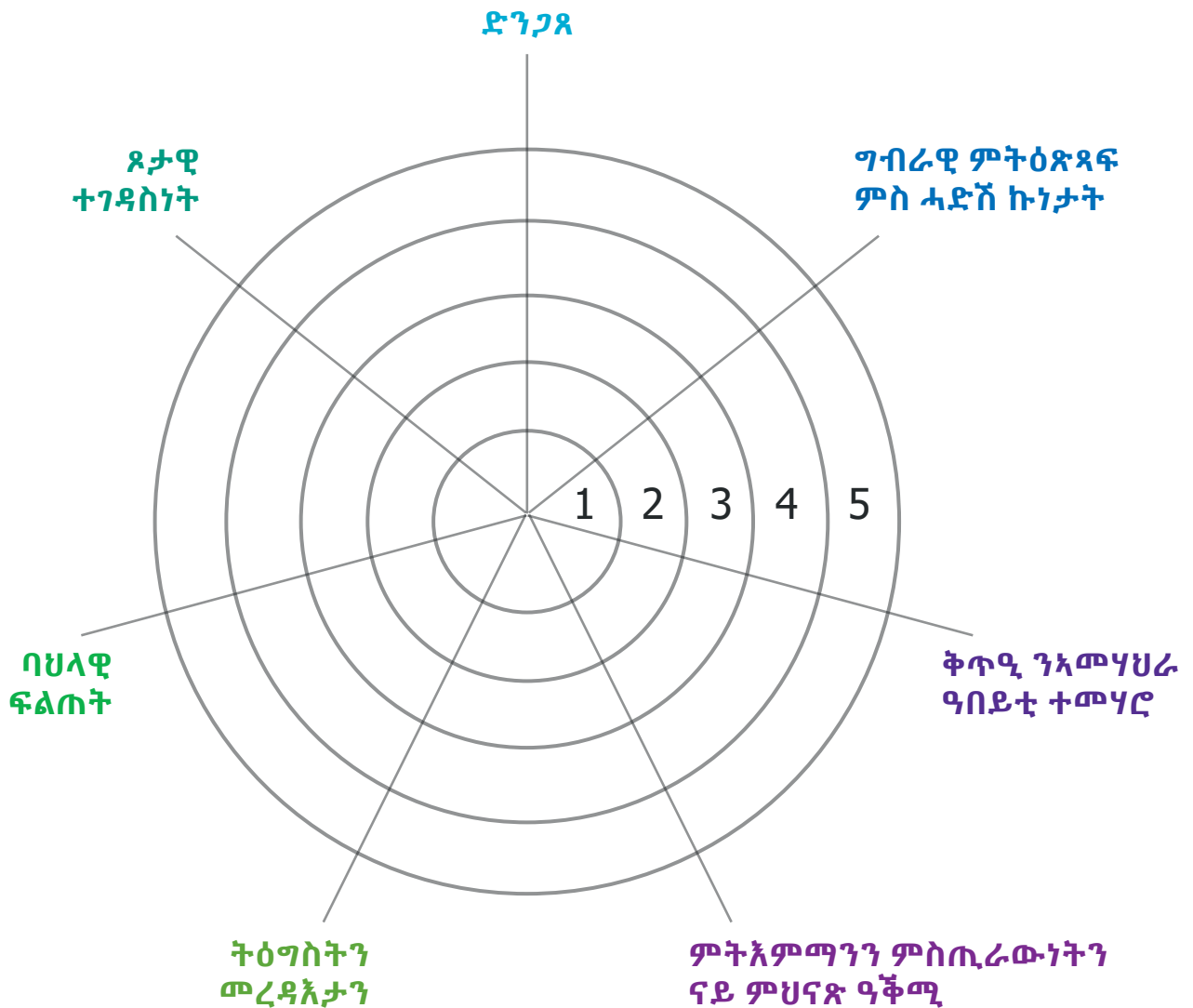
እዚ ሰሌዳ`ዚ ኣብ Self-Determination Theory ይምርኮስ።እቲ ናይ ሂወት ኣመራራሓ ብቕዓት ኣብ ውሽጣዊን ግዳማውን ክፍልታት ተመቐሉ ኣሎ።

ዝምድናይ ምስ	ብቕዓት ኣመራሓ ሂወት(ውሽጣዊ)	ብቕዓት ኣመራሓ ሂወት(ግዳማዊ)	ብቕዓት ምፍጣር ዝምድና	ብቕዓት ነጻ ምኻን
ነብሰይ	- ሎሚ ከመይ ይስምዓኒ? - ኣብዚ ሕጂ እንታይ ስምዒታት ይመከር ኣለኹ? - እቶም ስምዒታት ኣብ ሰውነተይ ብኸመይ ይግለጹ?	ዕላማታተይ ንምዕዋት ኣበይ ደረጃ ኣለኹ(ውልቃውን ብስርሐይን)	- ሎሚ ብዛዕባይ እንታይ ስምዒታት ኣሎኒ? - ሎሚ ወይ እዚ ሰሙን`ዚ ወይ እዚ ወርሒ`ዚ ነብሰይ ንምክልኻል እንታይ ገረ ወይ ከኣ እንታይ ክገብር ይግብኣኒ?	- ኣገዳሲ ክፍሊ ሂወተይ ዝጸሉ እንታይ ተግባር ክፍጽም ይግብኣኒ? - ኣብ ዕላማታተይን ድልዩታተይን ተመርኩሰ ኣብ ቀረባ ጊዜ ዝገበርኩዎ ወይ ዝመደብኩዎ እንታይ ኣሎ? - ተገዲዶ ዝፍጽሞ ስራሕ`ከ ኣሎይ?
መሓተተይ/ መሰርሕተይ	ጽቡቕ ናይ ስራሕ ዝምድናይ ንምዕባይ ዝሓገዙኒ ውልቃዊ ጠባያተይ እንታይ ይመስሉ?	- ኣብ ናይ ሓባር ስራሕ እንታይ ተራ ተጻዊተ? - ምስ መሓተተይ ብግቡእ ክሰርሕ ዝሓገዙኒ ሓያል ጎድኒ ክእለታተይ ኣየኖት እዮም?	- መሰርሕተይ ንምሕጋዝ ኣብ ቀረባ ጊዜ እንታይ ተግቢረ? - ንሳቶም`ከ ንኣይ ንምድጋፍ እንታይ ገሮም?	- ኣብ ቀረባ ጊዜ ስራሕ ምስ በርትዓኒ ሓገዝ ዝሓተትኩሉ መዓስ ኔሩ? - ብደስታ ንመሰርሕተይ ዝሓገዝኩሉ መዓስ ኔሩ? - ምቅቅል ስራሕ ይኹን ክፍፍል ፍረ ስራሕ ንምትግባር ኣየናይ ኣገባብ ንጥቀም?
ተመሃሮ	- ምስ ዝተዋሰእኩዎም ተመሃሮ እንታይ ስምዒት ኣሕዲሮም? - ንስምዒታቶም ንምግጣም እንታይ ሓገዝ የወፍዮሎም? - ንክሕግዞም እንታይ ክገብር ኣሎኒ?	- ከም ናይ ቀረባ ትዕዝብተይ ንተመሃሮ ዘጋጥሙ ቀንዲ ብድሆታት እንታይ ይመስሉ? - ትምህርቶም ስሉጥ ንኽኸውን እንታይ ክእለታት የድልዮም? - ኣነኸ ብኸመይ ክሕግዞም ይጽበዩኒ? - ንኽድግፎም እንታይ ክገብር ይግባኣኒ?	- ምስ ተመሃሮ ክሰርሕ ከለኹ ናይ ምትእምማን ያዋህው ንምፍጣር እንታይ ክሰርሕ ጸኒሐ? - ካልእ እንታይ ክገብር ይኽእል?	- ተመሃሮ ርእሱ ተኣማንነትን፡ ስምዒት ዋጋነትን ንኽማዕብሉ ብኸመይ ደረፈዮም? - ዕላማታቶም ክሰርዑን፡ ሓልፍነት ትምህርቶም ክወስዱን ብኸመይ ይሕግዞም?

ዝሰርሓሎም ትካላት	• አብዚ ሰዓት`ዚ አእገደስቲ ውልቃዊ ክብርታተይ እንታይ ይመስሉ? • ክብርታት ዝሰርሓሎም ትካላት እንታይ እዮም? • እዞም 2 ክብርታት ብኸመይ ይዛመዱ?	አብ ህንጻት ሕብረተሰብን ምፍጣር ክኢላን የበርክት ዲዩ?አመሃህራይ ንጠባይ ተመሃሮ ከምዝጸሉ ይፈልጥ ዲዩ?	• ብዛዕባ ባህሊ ዝሰርሓሉ ትካል እንታይ ይስመዓኒ? • እቲ ዝሰርሓሉ ትካል ንኽምዕብል እንታይ ናይ ስራሕ ግብረገብነት ኣወፍዮ?	• ብዛዕባ ኣወሳስዳ ውሳኔ ኣብቲ ትካል እንታይ`ዩ ርእይቶይ? • ነሰራርሓን ዕላማታትን ትካል ብኸመይ ይጸልዎ? • ናይ ርእሰይ ዕላማታት ዘነጽረሉ ስርሓትን ብነጻ ዘየነጽረሉን እንታይ ኣሎ?
ሕብረተ ሰበይ	• ብዛዕባ ጊዜያዊ ጉዳያት ኮመይ እንታይ ይስንዓኒ? • ነዚኣም ጉዳያት፡ ክብርታተይ ብምጥቃም ብኸመይ ይገጥሞም?	• ኮም ንምዕባይን ማሕበራዊ ጸጋ ንምፍጣርን ብኸመይ ሓጊዘ? • ኣብ ዝተሓላለኸን፡ በብዓይነቱ ኩነታትን፡ ቅልጡፍ ለውጥታትን፡ ዘይርጉእነትን ብኸመይ ይገጥሞ?	• ናይ ቀረባ ስርሓይ ምስ ድልዎታት ማይግራንትን ስደተኛታትን ብኸመይ ይዛመድ? • ኣብ ብዝሐ ባህላዊ ክባቢ ንምምባር እንታይ ውልቃዊ ክብርታት ይውንን?	ሚዛን ውልቃዊ ነጻነተይን ማሕበራዊ ሓላፍነተይን ንምሕላው እንታል መምርሒታት ይጥቀም?
ማሕበረሰብ ዓለም	ዓለም ለኻዊ ሓልፍነት ንወዲሰብ ንምስካም ዘኽእሉኒ፡ ውልቃዊ፡ ናይ ዝሰርሓሉ ትካላት፡ ናይ ማህበረይ ክብርታት እንታይ እዮም?	• ኣብ ዝኾነ ሕብረተሰብ ዝጠቕሙኒ ን ቅቡላት ዝኾኑን ክእለታተይ፡ ብቕዓታተይ እንታይ ይመስሉ? • ተመሃሮ ዓለም ለኻዊ ማሕበረሰብ ንኸሓይሉ እንታይ ምትብባዕ ገረሎም? • ካልእ ተወሳኺ ኣንታይ ክገብር ይኽእል?	• ከም ዓለምለኻዊ ዜጋ፡ ብዛዕባ መንነተይን ሓላፍነተይን እንታይ ተመሃረ? • ንተመሃሮ ዓለምለኻዊ ሓላፍነትን ክስከሙንክንክን ዓለምናን ክትግብሩን እንታይ ኣስኒቐዮም? • ካልእ ተወሳኺ እንታይ ክገብር ይኽእል?	• ባህላዊ/ሃይማኖታዊ ድሕረበይታይ፡ ስርሓይ፡ትምህርተይ፡ ስድራቤተይ፡ የዕሩኽተይ፡ ዝምባሌታተይ ... ወዘተ ብኸመይ ሰፊሕ ኣረኣጃ ሂወት ከጥረ ይሕግዙኒ? • ተመሃሮ ተመሳሳሊ ርእይቶ ሂወት ንኸሕድሩ እንታይ ምትብባዕ ገረሎም? • ካልእ ተወሳኺ እንታይ ክገብር ይኽእል?

ነዚ መስርሕ`ዚ ብኸመይ ንጥቀመሉ።
 ነቶም ሕቶታት በብጊዜኡ ኣንብቦም። ትዕዛብትኻ ድማ መዝግቦ። ምስ ትኣምኖ መሳርሕትኻ ምስ ትዘራረቡሉ ድማ ዝያዳ ኣድማዒ ይገብሮ።

መሳርሒ 2: ውሽጣዊ ኮምፓስ ን መምህራን

ነዚ መሳርሒ`ዚ ብኸመይ ንጥቀመሉ።

ነዚ መሳርሒ`ዚ ሰሙናዊ ወይ ወርሓዊ እናተጠቐምካ ነፍሲወከፍ ክፋል እናገምገምካ፡ እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ይምለሹ፡-

1. ብደረጃ 1-5 ብኸመይ ትሰጾ እቲ ስሚዒትካ 1=እዚ ክእለት`ዚ ከምዝውንን ኣይፈልጥን 2=ነዚ ክእለት`ዚ ንምምሕያሽ ድጋፍ የድልየኒ 3=ሓድሓደ ጊዜ ብዛዕባ ክእለተይ ይተኣማመን 4=መብዝሕትኡ ጊዜ ብዛዕባ ክእለተይ ይተኣማመን 5=እኹል ብቕዓት ሃልዪኒ ካልኣት ክሳብ ምሕጋዝ ይኸይድ።
2. ኣብ ነፍስወከፍ ደረጃ ምልክት ነጥቢ ግበር(1-5)።
3. ከም ናይ ቅድም ትርጉም!!

4. ንነፍስወከፍ ክፍሊ ምምሕያሽ፡ ሓደ ግብራዊ ስጉምቲ ኣመልክት።
5. ከም ቅድም ትርጉም።

ንግዳይ ከምትዝስም? ከምትዝስመዓካ ምጽዓር

እዚ ማለትሰብ ሞያውያን ዘለውዎ ቤት/ጽ/ብዛዕባ ንኩነታት ናይቲ ካልእ ብግቡእ ንምርዳእ፡ ኣብቲ ካልእ ዘለዎ ዓይነት ስምዒት ምእታው፡ ግን ከኣ`ዶብ` ጥሒስካ ነቲ ስምዒት ዝፈጠረ ጉዳይ ከይወነንካ ዝካየድ፡ ኣብ እዋን ነፍሰ-ግምገማ ናይ ካልኣት ጸር ወይ ሽግሮ`ዶ ተሰቢመ ንገዛይ ይወስድ ኢልካ ንነብስኻ ምእታት፡ እቲ ዝሓሸ ንባዕልኻ እብ ኩነታት ናይቲ ካልእ ኣእቲኻ ብጽሞና ብዘይ ምፍራድ ወይ ኩነታት ክቆጻጸሮ ብዘይምድላይ ትም ኢላ ይሰምዕ`ዶ? እቲ ብድሆ ንጉዳይ ካልኣት ከም ናትካ ከይወነንካ፡ ግን ብክፉት ልቢ ጽን ኢልካ ምስማዕ`ምበር ባዕላይ ክገብሮ ``ኣነ እፈልጥ ባዕላይ ከወርዮ`ከይበልኩ፡፡

ንነብስኻ ሕተት፡- ክሰብ ክንደይ እዩ፡

- ብዘይምፍራድ ጽን ኢልካ ምስማዕ ወይ ከኣ ኣድላይነት ምቕጽጻር ኩነታት፡ <ነገራት ምስትኽኽል>?
- ኣብ ጫማ ካልእ ሰብ ኮንካ መደበምን ርእይቶኦምን ምኽንያታቶምን ንምርዳእ ዝፍትን?
- ዝህቦ መልሲ ብዘየገድሽ ጽን ኢላ ዝሰምዕ?

ተዓጻጻፊን ለማዲን

ንዝተፈላለዩ ሰባት ትጥቀሞ ሜላ ሓደ ጥራሕ እንተኮይኑ፡ ደረጃ ዘይተዓጻጸፍኢኻ፡ ከምቲ ትኹረት ኣዲንትና ምስ ዝተፈላለዩ ደረጃ ብርሃን ዝቀያየር፡ መምህርውን ካብቲ ህሉው ኩነት እንተተበገሱ ኢዩ ኣድማዕነት ዝህልዎ፡ እቶም ጉጅለ(ተመሃሮ) ሎሚ ከመይ ኣለዉ? ካብ ትማሊ ጀሚሩ ሓድሽ ዘጋጠመ ነገር ኣሎ`ዶ? ንናይ ሎሚ ትምህርቲኻ ብኸመይ ይጻልዎ?

ንነብስኻ ሕተት፡- ክሰብ ክንደይ እዩ፡

- ስምዒት ጉጅለ/ውልቀሰብ ቅድመን ድሕረን ርክብ ዝዕዘብ?
- ካብ መዓልቲ ናብ መዓልቲ ዘሎ ለውጢ ኣካይዳ ጉጅለ/ውልቀሰብ ዘስተብህል?
- ውጽኢታዊ ንኽኸውን ኣካይዳ ስርሓይ ዘመዓራሪ?

ኣንድራጎ

ብቑንቑ ግሪክ ፕላጎጂ ቆልዓ ዝማእከሉ ትምህርቲ ክኸውን ከሎ፡ ኣንድራጎጂ ድማ ንዓቕሚ ኣዳም ዝበጽሖ ልዕሊ ዕድሙ ዝማእከሉ ወይ ዝመርሖ ዓይነት ትምህርቲ እዩ፡ ክልቲኦም ናይ ግሪክ ቑንቑ ቃላት እዮም፡ ማልኮም ነውለስ(1) ኣብ 6 ንልዕሊ ዕድሙ ክጉስጉሱ ብዝኸእሉ እንተታት ተመርኪሱ ሓደ ኣምር ጀሚሩ፡፡

1. **ክፈልጥ ምድላይ፡** እኹላት ተመሃሮ ንሓደ ነገር ስለምንታይ ክመሃርዎ ከምዘሎዎም ክፈልጡ ኣለዎም፡፡
2. **መሰረት፡** ተመክሮ ምስቲ ጌጋታቱ ንትምህርቲ ንጥፈት መሰረት እዮም ዝህብዎ፡፡
3. **ብዛዕባ ነብሱ ዘለዎ ተረድኦ፡** እኹላት ብዛዕባቲ ክምርሃርዎ ዝወሰኑ ሓላፍነት ክወስዱን ኣብቲ ትልሚን ገምጋምን ዝወሃቦ ትምህርቲ ክሰተፍ ይደሊ፡፡
4. **ድሉውነት፡** እኹል ተመሃራይ ነቲ ምስ ተመክሮታቱን ስርሑን ወይ ከኣ ምስ መዓልታዊ መነባብርኡ ቀጥታዊ ዝምድና ዘለዎ ፍልጠት ክሰንቕ እዩ ዝደሊ፡፡
5. **ምልላይ፡** እኹል ተመሃራይ ብዛዕባ ምፍታሕ ጸገማት ካብ ተራ ትሕዝቶ ክመሃር ይመርጽ፡፡
6. **ምንቕጃሕ፡** እኹል ተመሃራይ ብዛዕባቲ ውሽጣውን ግዳማውን ዘነቓቕሖ ዓይነት ትምህርቲ`ዩ ክመሃር ይፈቱ፡፡

ንነብስኻ ሕተት፡- ክሰብ ክንደይ እዩ፡

- ንጊዜያዊ ውልቃውን ፕሮፈሽናልን ድልዩታተይ ዘድሊ ነገራት ብምቕራብ ተመሃሮ ዘተባብዕ?
- ተመሃሮ ሕማቕ ይኹን ጽቡቕ ተመክሮኦም ኣብ ትምህርቶም ክጥቀሙ ይገብር?
- መደብ ብምውጻእን ገምጋም ብምክያድን ተመሃሮ ብንቕሓት ትምህርቶም ንምምዕባል ዕድል ዝህብ?

ዓቕሚ እምነትን ምስጢር ዓቃብነትን ምህናጽ

ማይግራንትን ስደተኛታትን ጽንኩር ኩነታት እዩ ዘጋንፎም፡፡ ስለዚ ውልቃዊ ሓበሬታ ኣም ብጥንቃቄ ዘውህብ ምኽንያት ኣለዎም፡፡ ብዛዕባቲ ንዓኣቶም ኣዝማይምን ከጋጥሙ ዝኸእሉ ሓደጋታት

[1] Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2014). The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development. Routledge.

ንቕሓት እዮም። ስለዚህ ግድንግድ ሓደ መምህር እኹላት ብዘየሰክፍ ቦታ፡፡ኖይ ምፍጣር ዓቕሚ ክህልዎ፡፡ ጥቡሕ ባይታ ዝፍጠር ከኣ፡ ንሓባራዊ ጥቕሚ ተባሂሉ ሕድሕድ ምትእምማንን ኣብ ሞንጎ ተሳተፍትን ምምህራንን እቲ ትምህርቲ ዝኸሰተሉ ቦታን ምትእምማንን ምስ ዝህሉ እዩ። ኣብተን እዚ ትምህርቲ ዝካየደለን ሃገራት ውሽጣዊ ኮነ ግዳማዊ ሓበሬታ ናይዚ ተኣፋፊ ዕማም ብምስጢር ምዕቃብ ፍሉጥ ስነምግባራዊ ቀጥዒ እዩ።

ንባዕልኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዩ፡

- ምስ ተመሃሮ ክሰርሕ ከለኹ ዶብ ንምኽባር ዘተባብዕ?
- ናተይ ዶብ ምኽባርን፡ ዓቕመይ ከይጸንቀቕኩ ኣድላይ ደገፍ ዝህብን?
- ኣብ ተነቓፊ ኩነታት ግቡእ መልሲ ዝህብን?

ትዕግስትን ርድኢትን

ፍቕርን ሰላምን ምርድዳእን ዝብሉ ጥንታዊ ብሂል ካብቲ “ሓይሊ ዕምባብ” “Flower Power” ተባሂል ዝፍለጥ ዘበን እዩ። ትዕግስትን ምርዳእን፡ሽሕፂ ፍቕሪ ሰላም ምርድዳእ ዝብሉ ኣምራት ናይቲ ብዘበነ “ሓይሊ ዕምባብ” “Flower Power” ሂፒ ዝፍለጥ እዋን እንተነበረ፡ ዛጊት ውጽኢታዊ ኩነታት ትምህርቲ ዝሓዘሉ ኣምራት ኢዮም።ብፍላይ ድማ እቶም ተሳተፍቲ(ተመሃሮ) ርእሱ-ምትእምማን ዝጎድሎም(ሰብ ትሑት ዓቕሚ) ምስ ዝኾኑ፡ ብሕልፊ ከኣ ኣብቲ ዘጸግም ጽንኩር ኩነታት ዝነብሩ እንተኮይኖም ሓይስቲ ኣምራት ተቐቢሎም ናይ ምዕቕር ዓቕሞም ክዓቢ እቲ ልዕሊ ዕድመ ተመሃራይ ብልቡዩ ሰላም ዝደሊ። ፍቕሪ ሓያል ቃል ከም ምዃኑ ብኡ መጠን እዮም ተመሃሮ ንትምህርቶም ምስ ዘፍቅርዎ ዝሰልጡም።

ንሱ ድማ ባዕሉ ንመዓልታዊ ሂወቶም ዝህልዎም ኣመለካኽታ ዝተዛነዩ ክኸውን ዝመርሖም እዩ። ንሓድሽ ኩነታቶም ብግቡእ ክርድኡውን ይሕግዞም።

ንባዕልኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዩ፡

- ጽቡቕ ሃዋህው ምስ ተመሃሮ ዝፈጥር?
- ተመሃሮ ኣብ ርእሶም ክተኣማመኑ ዘተባብዕ?
- ጸወታን ምዝንጋዕን ዝሓወሰ ኣመሃህራ ዝጥቀም?

ባህላዊ ብልሒ

ባህላዊ ብልሒ ማለት ዝተፈላለዩ ባህልታት ምስ ዘለዎም ተመሃሮ ተዛሚድካ ስራሕካ ብብቕዓት ምስ ተሰላስል እዩ ክበሃል ይከኣል። ኣብ ሞንጎቶም ተመሃሮ ዝንቡዕ ድሑር ባህላዊ ኣመለካኽታ ክህሉ ይኽእል እዩ። ኣኳ ድኣ መምህራን ንባህላዊ ፍልልያት ከም ሓደ መበራበሪ ረጃሒ ትምህርቲ እዮም ዝጥቀሙሉ። ንቕልዑ ምምሃር ጥራሕ ዘይኮነ እንታይ ደኣ ነቶም ነናቶም ፍሉይ ህላው ዘለዎም ፍሉይት ውልቀሰባት ኣብቲ ክፍሊ መምሃሪ ባይታ ተፈጢሩሎምስ ሓሳባቶም ብነጻ እናገለጹ ሕድሕዶም ብምድንናቕ ብሓባር ክፈልጡን እውን እዩ። ኣብ ግቡእ ኩነታት ዝተፈላለዩ ባህልታት ንዝለዓለ ፍልጠት ዘተባብዑ ተበግሶ እዮም ዝኾኑ።

ንነብስኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዩ፡

- ተመሃሮ ጌጋ ኣረዳድኦም ክብድሁ ዘተባብዕ?
- ብዙሕነት ኣብ ጥቕሚ ትምህርቲ ዘውዕል?
- ጌጋ ኣረኣእያይ ዝብድህን፡ ብዙሕነትውን ከም ኣወንታ ዝርእዮ?

ጸታዊ ጥንቃቄ

ጸታዊ ጥንቃቄ ክበሃል ከሎ ፡ ብዛዕባ ዕላማን ኣተኣላልያን ባህላውን ማሕበረ ሰብኣውን ጸቕጥታት ዘስዕብዎ ንደቂኣንስትዮ ኣብ ዝተፈላለዩ ውልቃውን ሓባራውን ጽፍሒታት ሂወት ዘግልልን ዘቆናጽብን ረጃሒታት’ዩ ዝምልከት። ቀንዲ ትኩረት ዝግበረሉ ድማ ሰብኡት ስልጣኖምን ሓይልን ተጠቒሞም ከምኡውን እቲ ስርዓት ብኣውርኡ ንሚናን ስንጣንን ዕድላት ደኢኣንስትዮ ዘነኣእስን ተስፋ ዘቕርጽን ተባዕታይ ይጠቅስ።

ንነብስኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዩ፡

- ጸታዊ እካይዳ ተመሃሮ ዝዕዘብ?
- ተመሃሮ ጌጋ ጸታዊ ኣመለካኽቶኣም ፈሊጦም ከም ዝብድህዎ ዝገብር?
- ናይ ባዕለይ ጌጋ ጸታዊ ርእይቶታት ይዕዘብን ይብድህን?

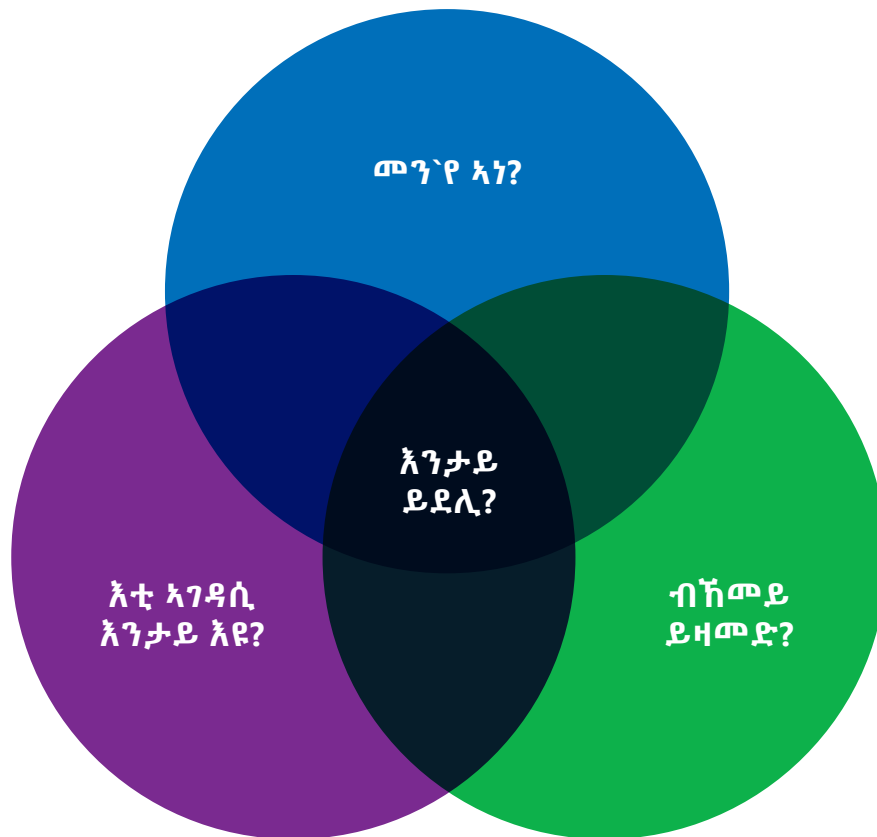

መሰረቱ 3. ካብ ዝተሓለለኽ ኩነታት ትምህርቲ ምቕሳም

ኣብ ሳይንስ ሕልኽልኽ ዝተገብረ መጽናዕቲ፡ ንዝተፈለለዩ ኣካላት ጠባዮም ንምትንባይ ዘጸግሙ ከም በዓል ማሕበራትን እኩባት ሰባትን የጠቓልል። ኣብ ናብራና ዘጋጥሙ መገድታት ኣብ ምሕባር ይሕግዝ ይኸውን። ኣብዚ 3ይ መሰረቱ ካብ Complexity Science ብፍላይ ድማ Radical Inquiry ን Adaptive Action ዝበሃል ኣገባብ

ኢና ሓሳባት ንወስድ።

እዚ ኣብ ታሕቲ ዝርአ መግለጺ፡ ካብ Human Systems Dynamics [2] ዝተወሰደ ኮይኑ ብፍቓድ ሓንቲ ካብቶም ጸሓፍቲ `ግለንዳ ኣያንግ` እዩ።

RADICAL INQUIRY (ሓድሽ ኣመራምራ)

እዚ ማለት ናይ ዳግመ ምርኣይን ዳህሰሳን ኣገባብ ኮይኑ፡ ንጹር ኣረኣጺያ ንምምዕባል ይሕግዝ። ካብዚ ስዒቡ ምስ ካልኣትን ከባቢኣን ትገብሮ ምውሳኽ መገዲ ይኸፍተልካ።

እዚ ኣገባብ'ዚ ዘምጽኦ ጥቕሚ፡

- እቲ ትደልዮ ትልምታት ክትርዳእ ይሕግዝ።
- ኣገደስቲ ቅድመ ኩነት ንምልላይ ይሕግዝ።
- ንውሳኔ ዝሕግዝ ቀለልቲ ሕግታት ንምምዕባል የኽእለካ።

ነዚ ኣገባብ ምጥቃም፡ ንጹር ጠመተን ጠቕመታ ቓንቓን ኣማዕቢሉ፡ ኣብ ምትግባርን ውሳኔን ትደልዮ መገዲ ይሕግዝ። ብተወሳኺ ውልቃዊ ወይ ጉጅላዊ ሓላፍነት ንውጽኢትን ፍርድምነትን ዝሕግዝ እዩ።

ነዚ አመራርሓኪ ብኸመይ ትጥቀሙሉ

ከም እምነትና እዚ መሳርሒኪ ምስ Self-Determination Theory. ዝመሳሰል እዩ። መንገድ ኣነ? እቲ ኣገዳሲ ነገር እንታይ እዩ? ዝምድናይ ብኸመይ የካይዶ? እዚ ድማ ናብ ምንታይ ይትርጎም እንተተባህለ፡ ናብ ነጻነት፡ ሂወት፡ብቕዓት ዝምድና ይኸውን። እዚ ከኣ 4ይ ሕቶ የልዕል(እንታይ እዩ ድልየተይ?)። እዚ ኸኣ መምህር ስርሑ ክምርምር ይጋብዝ። ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መንቀልቲ translated, Patterson and Wickstrom [1] ን Stewart and Patterson [2] ኢዮም።

1. “መንገድ ኣነ?” (ስርሓይ እንታይ እዩ? ኣብቲ ትካል ናተይን ናይ ተመሃሮን ቀንዲ ስራሕ እንታይ እዩ? ከም መምህር ተራይ እንታይ እዩ? ካብ ሕድሕድ ንመሃሮ? ተራና ኣብ ሕብረተሰብ እንታይ እዩ?)
2. “ኣገዳሲ ነገር እንታይ እዩ?” (ተመሃሮ ነብሶም ከማዕብሉ ይደልዩ ድዮም? ኣብ ትምህርቶም ጥራሕ ድዮም ዘተኩሩ ወይስ ህይወቶም ኣብ ውሽጢ ማሕበረሰብ? ኣብ ነጻነታዊ ምውሳኔ ድዮም ዝመርጹ ወይስ ሕጊ ምክታል? ህንጡያት ድዮም ወይስ

ፈተና ንምሕላፍ?)።

3. “ብኸመይ ዝምድና ይፈጥር?” ሓቢርና ንትቀመሎም ቅርጽታት፡ ኣኼባታት ሰነዳት ወይ መሳርሒታት እንታይ ይመስሉ? ርክብና ኣብ ክፍሊ ይኹን ኣብ ቤት/ት ከመይ እዩ? እቲ ንደልዮ ዕለማ ይወቅዕዩ? ተመሃሮ ዕለምኡም ኸወቕዑ እንታይ ክገብር ኣሎኒ? ተመሃሮ ንስርሓይ እንታይ ግብረ-መልሲ ይህብሉ?
4. “ኣነ ድልየተይ እንታይ እዩ?” ብዛዕባ ተራኻን ቀዳምነታትን መገድታት ምውሳኔን ምስ ሓሰብኻ፡ እንታይ ከምዝልወጥ ሕሰብ። ማለት ናትካ ተራ፡ ንኣኻ ዝያዳ ኣገዳስነት ዘለዎ(ቀዳምነት) ወይ ከኣ ብኸመይ ትዋሳእ(ኣመሃህራ ፕላን፡ ዕዮ ገዛ ወዘተPatterson and Wickstrom [1]] ካብ 2/3 ነገራት ንላዕሊ ምግዳስ ከምዘየድሊ ይእምቱ። ከምቲ ናቶም ሓሳባት ኣብ ዝተሓላለኸ ኩነታት ኣብ ሓይ ነገር ለውሒ ምስዝግበር ንብዙሕ ካልእ ለውጢ ምክንያት እዩ ዝኸውን።
5. ሓይ ወይ ክልተ ቅልል ዝበሉ ስጉምታት ወሲድካ ሓድሽ ንምፍጥር ፈትን።

¹ Patterson, L., & Wickstrom, C. (2017). *How Much Support Is Enough? 3 Tools Help Us Know When to Step In and When to Back Off. Learning Professional*, 38(1), 48-53

² Stewart, M. A., & Patterson, L. (2016). *Authentic engagement or just “playing school”? Emergence: Complexity & Organization*, 18.

ግብራዊ ምትዕጽጻፍ[1]

አብዚ ጉዳይ`ዚ 3 ሕቶታት ከተለዕል ይከኣል። “እንታይ?” እንተልካ ሓደ ዓይነት ምውሳኔን አብ ውሳኔ ንኸትበጽሕን ይሕግዘካ። “እሞኸ?” እንተልካ ድማ እቶም አገባባት ትርጉም ይህልዎም። “ሕጂኸ ናበይ?” ኢልካ ምስ ትሓትት፡ ነብስኻ ንኸትልውጥ፡ ንመሳርሕትኻ ድማ ናብ ዝዓበዩ ብቕዓትን ዓወትን ቀጻልነትን ይመርሕ። ነስወከፍ ኩነትን ዕድልን ብምጥቃም እንታይ ከም ትመሃር ክትፈልጥ ይሕግዝ። አብ ዝተሓለለኻ ዓለም ተመራመርኪ እዩ ንቕድሚት ክድፋእ ዝከኣል።

እንታይ?

አብ ምርምር ምስ ተድህብ፡ እንታይ ከምትርኢ ትርጉም ትውስን፡ ዝሕግዝ ሓበሬታ ክትእክብ የኸእለካ። ክትቆጻጸሮ ወይ ክትንብዮ ዘይትኸእል ኩነታት አብ ዘጋጥም፡ ቅኑዕ ሕቶታት ምስ ትሓትት ንዝበለጸ ተጻዋርነትን ቀጻልነትን ምርጫታት ትረክብ።

እሞኸ?

ካብ ከባቢኻ ሓበሬታ ኣኪብካ፡ ውሳኔ ክትወስድ ይሕግዘካ። ምስ ትመራመር፡ ንጹር ኣረኣእያን ክፋት ሓንጎልን ክህልወካ ይሕግዝ።

- ፍርዲ ምሃብ ናብ ህንጡይነት ትልውጥ
- ዘይምስምማዕ ናብ ሓባራዊ ዳህሳስ ትልውጥ
- ተኸላኸላይ ካብ ምኻን ናብ ርእሱ-ምርኣይ ትልውጥ
- ግምታት ናብ ሕቶታት ትልውጥ

ሕጂኸ ናበይ?

አብ ምርምር ምስ ተድህብ፡ ዓለም ንምርኣይን ንምርዳእን ንምጽላውን ይሕግዘካ። ማለት፡

- ክትምልሻ ዘይትኸእል ሕቶታት ትሓትት።
  - ንዘይሰማሙዎኻ ሰባት ንምርድኦም ትፍትን፡
  - “እዚ ምስ ዝኸውን” ዝብል ሕቶ ኣልዒልካ ዘጋጥሙ ሳዕቤናት ትርዳእ
- አብ ዘይንጹርነት ምዕጋብ።
  - ሰባት ናብ ዝርርብ ዓዲምካ ብሓባር ምልሲ ንምርካብ ምፍታን፡
  - ሰባት እንታይ ከምዝረኣዮም ሓትትካ፡ ሓሳባቶም ብዕምቕታት ምድማጽ
- ንሓድሽ ትምህርቲ ቁሩብ ምኻንን ምድህሳሱን።
  - ካልኣት ከምህሩኻ ምሕታት፡
- ውልቃዊ ምንቅስቃሕካ ብዓይኒ ምርምር ምርኣይ።
  - ጽልዋኽ አብ ካልኣት ሓትትካ ፍለጥ፡
  - ካልኣት እንታይ ከምዝደልዩ ብክፉት ልቢ ምፍላጥ

ነዚ ግብራዊ ብኸመይ ትጥቀሙሉ

ተደጋጋሚ ግርጫት ወይ ሽግር ምስ ዘጋጥመካ እዞም ዝስዕቡ አገባባት ተጠቐም።

1. “እንታይ?” ኢልካ ሕተት። ማለት “ብዛዕባ ኩነታተይ እንታይ ይዕዘብ?” አብ ጠባይካ ወይ ጠባይ ካልኣት ለውጢ ንምዕዛብ ንንውሕ ዝበለ ጊዜ መዝገብ ሓዝ።
2. “እሞኸ?” ኢልካ ሕተት። “እንታይ ማለት እዩ? ንዝብል ሕቶ ተዓጻጻፍነት ተጠቐም። ፍርዲ ካብ ምሃብ ናብ ህንጡይነት

ኣድህብ። ካብ ምግርጫው ናብ ሓባራዊ ዳህሳሳ ኣዘንብል። ካብ ድርቅና ናብ ነብሰ-ምርኣይ ኣድህብ። ብግምት ካብ ምጉዓዝ ናብ ሕቶታት ኣድህብ። እዚ እናገበርካ ንነዊሕ ጊዜ ትዕዝብቲ ኣካይድ። ኣረኣእያኻ ከመይ ይምዕብል?

3. “ሕጂኸ ናበይ?” ኢልካ ሕተት። “አብ ኩነታተይ እንታይ ስጉምቲ ምውሳኔ የድልየኒ?” አብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ሓሳባት አብ ግብረ ከተውዕሎም ፈትን።

ነዘም መሳርሒታት ብኸመይ ንጥቀመሎም

እዘም ዝበልናዮም መሳርሒታት ቅልል ዝበሉ እንተመሰሉ፡ ንመምህራን ስርሖም ንምምሕያሽ ዝሕግዙ እዮም። ኣየናይ ብዝበለጸ ከም ዝጠቕመካ ንምፍላጥ ቅልል ዝበለ ሓሳብ ኣሎ። (ዝኾነ መሳርሒ ክትመርጽ ከምትኸእል ርፍእ ኮይኑ፡ እቲ ዝበሃል ዘሎ፡ ኣበይ ከምትጅምር ምስ ዝጥፍኣካ ሓጋዚ ይኸውን)።

መሳርሒ ቁ 1 (ኣገባብ ርእሰ-ግምገማ) ነቶም ኣብ ስራዕ ትካል ዘገልግሉ ኮይኑ ብፍሉጥ ካሪኩሉም ዝኸይድ እዩ። መምህር ኮንካ ኩሉመዳዊ ስራሕካ ምሕሳብ ይድሊ፡ ማለት ርክብካ ምስ ተመሃሮ፡ መሳርሒትኻ፡ትሰርሒት ትካል፡ማሕበረ ሰብ የጠቓልል። እዚ መሳርሒ`ዚ ንገዚፍ ርእሰ-ግምገማ ሓደ ወይ ክልተ ጊዜ ኣብ ዓመት ክንጥቀመሉ ይግባእ (ንኣብነት ኣብ መወዳእታ ተርም)

መሳርሒ ቁ 2 (ውሽጣዊ ኮምፓስ ንመምህራን) ኣብ ዝምድና ምስ ተመሃሮን ኣብ ክፍልን ዝካየድ ነገራትን ዝጠመተ እዩ። ከምኡ`ውን ምስ ስደተኛታትን ማይግራንትን ከም ኣሰልጠንቲ፡ ሓገዝቲ ኮይኖም ዝሰርሑ ጠቓምነት ኣለዎ። ኣብ ክንዲ “ተመሃሮ”፡ “ክፍሊ” ወይ “ጉጅለ”፡ “ምስቲ ዝሰርሓሉ ሰብ” ወይ “ኩነታቱ/ኩነታታ” ኢልካ

ክዝረብ ይከኣል። እዚ መሳርሒ`ዚ ሰሙናዊ ወይ ወርሓዊ ክንጥቀመሉ ይከኣል

መሳርሒ ቁ 3 (ካብ ዝተሓለልኹ ኩነታት፡ ሓድሽ ኣመራምራ፡ ግብራዊ ምትዕጽዳፍ ትምህርቲ ምቕሳም) እዚ መሳርሒ`ዚ ኣብ ክልቲኡ ወገን ክስርሓሉ ይከኣል። ብፍላይ ኣብ ዘይርጉእ ወይ ግጭት ዘለዎ ኩነታት ጠቓምነት ይህልዎ። ሓድሓደ ጊዜ ግብረ መጻሒ ዘድልዮ ኮይኑ ምስ ካልኣት ምውሳኔ ይድልዮ። እቲ ብቐዳምነት ዝድለ ግን መምህር ነብሰ-ፍተሻን ትዕዛብትን ክገብር ይድልዮ። እዚ መሳርሒ`ዚ ከም ኣድላይነቱ ንጥቀመሉ፡ ማለት ኣሸጋሪ ወይ ተጋራጭዊ ኩነት ምስ ዘጋጥም

ነዘም ዝተጠቐሱ መሳርሒታት ኣየኖት ከምዝጠቐሙኻ ንምልላይ ፈተና ከተካይድ ትዕይም። ፈጣሪዊ መገዲ ድማ ተኸተል። እቲ ትኸተሎ ሕግታት ምስ ነብስኻ ቅኑዕ ምዃን፡ ንነብስኻ ሕያዋይ ምዃን፡ ዝኾነ ተመክሮ ከም ትምህርቲ ምውሳኔ፡ መደያይቦ ደረጃ ንኣኻን ንመሳርሒትኻን ምዃን ምፍላጥ ይድሊ።

ኪኖ ዝኾነ መሳርሒ ዝህሉ ኣገዳሲ ትምህርቲ ንመምህራን

መምህር ቀንዲ ማዕጻ ከፋቲ ሓድሽ ነገር ንማይግራንትን ስደተኛታትን እዩ። ንቋንቋን ሓበረታን ጥራሕ ዝምልከት ዘይኮነ እንኮላይ ንባህልን ጠባይን ካልእ ዘይስፋዕ ነገራትውን ይሕውስ። መምህር ንባዕሉ/ላ ማይግራንት ስለዝነበረ :ኣብነታዊ ተራ ይህልዎ።

ኣብ ዝሓለፈ ዓንቀጻት ገለ ጠቐምቲ ኣገባባት ወይ መሳርሒታት ገሊጽና ኔርና። እቲ ቀንዲ መሳርሒ ግን መምህር እዩ። እቲ ተመሃራይ ኣቐዲሙ ዝራኽቦውን መምህር እዩ።

መምህር እምብዛ ብቐዕኪ እንተኾነ። ብድንጋጽ ዓይኒ እንተ ዘይሰራሑ፡ ክምህር ጥራሕ እዩ ዝኽእል። ንተነቀፍቲ ሰባት ከም ስደተኛታትን ማይግራንትን ግን ትርጉም ዘለዎ ትምህርቲ ኣድላይ ኮይኑ፡ ማእከል ናይቲ ትምህርቲ ደቂሰባት ክኾኑ ይግባእ።

መምህር ምስቲ ጉጅለ ክምዕብል ኣለዎ። እቶም ዝተጠቐሱ መሳርሒታት ድማ ክሕግዙ ይኽእሉ። ንኣብነት ጥራሕ ዝተቐመጡ ኮይኖም፡ መምህር ብዝዓመቐ ኣገባብ ካልእ ተወሳኺ መሳርሒታት ክጥቀም ይኽእል።

ኣብቲ ዝግበር ርክብ ምክብባር ኣድላይ እዩ። ብብዙሕ ቃንዛን ቀቢጹ ተስፋን ዝሓለፉ ሰባት ብኸመይ ትራኽቦም ኣገዳሲ እዩ። ሓደ መገዲ ነዚ ንምግጥም ከኣ ዕላል እዩ። ዕላል ብምኽፋት ሰባት ተበግሶ ንኸወስዱ የተባብዖም። ብኸምዚ ኹኣ ናይ ምሉእ ሂወትካ ትምህርቲ ክጅመር ይከኣል!

REFERENCES AND LINKS

GENERAL REFERENCES

Mulder M. (2017) Competence and the Alignment of Education and Work. In: Mulder M. (eds) *Competence-based Vocational and Professional Education. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, vol 23. Springer, Cham. pp 229-251.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-41713-4_11

Wesselink R., Biemans H., Gulikers J., Mulder M. (2017). Models and Principles for Designing Competence-based Curricula, Teaching, Learning and Assessment. In: Mulder M. (eds) *Competence-based Vocational and Professional Education. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, vol 23. Springer, Cham. pp 533-553.

DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-41713-4_25

BY PARTNERS' COUNTRY

Sweden

Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2014). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development*. 8th Ed. Routledge. London.

Patterson, L., & Wickstrom, C. (2017). *How Much Support Is Enough? 3 Tools Help Us Know When to Step In and When to Back Off*. Learning Professional, 38(1), pp.48-53

Stewart, M. A., & Patterson, L. (2016). *Authentic engagement or just "playing school"?*. Emergence: Complexity & Organization, p.18.

Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, H., Soenens, B., & Lens, W. (2010). Capturing autonomy, competence and relatedness at work: Construction and initial validation of the Work-related Basic Need Satisfaction scale. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83(4), pp. 981-1002.

Spain

International Association of Social Educators (2005). *Marco Conceptual de las Competencias del Educador Social*. [Online] Available at: http://www.eduso.net/res/pdf/13/compe_res_13.pdf

International Association of Social Educators
<http://aieji.net/>

Progestion blog: Contextualising the adult educator competences
<https://blogextranjeriaprogestion.org/>

National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain, ANECA (Spanish initials) <http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/DOCENTIA>

<https://blogextranjeriaprogestion.org/2017/06/06/dictamente-ue-sobre-educacion-y-competitividad/>

<https://blogextranjeriaprogestion.org/2018/02/21/actualizacion-manual-ccse-2018-enero-2018/>

<http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/DOCENTIA/Documentacion-del-programa>

<http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/DOCENTIA/Consecuencias-de-la-certificacion-del-modelo-DOCENTIA>

<http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/PEP/Documentos-de-ayuda>

Turkey

Celik, S. (2011). Characteristics and Competencies for Teacher Educators: Addressing the Need for Improved Professional Standards in Turkey. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(4). [online] Available at: <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2011v36n4.3>

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. (2017). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara [online] Available at: <http://oygm.meb.gov.tr/>

TEDP. Temel Eğitime Destek Projesi (2006) "Öğretmen Eğitime Bileşeni" Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (2006). Temel Eğitime Destek Projesi "Öğretmen Eğitimi Bileşeni", Ankara.

United Kingdom

Adult educators' curriculum 'Migrants and Refugees as Re-Builders':

Initiatives of Change, UK Erasmus+ partnership (2017). Curriculum for Adult Educators 'Migrants and Refugees as Re-Builders' [online] <http://uk.iofc.org/M-R-Rebuilders>

National Vocational Qualification - UK

The NVQ is a work based qualification which recognises the skills and knowledge a person needs to do a job. The candidate needs to demonstrate and prove their competency in their chosen role or career path.

<https://www.vocationaltraining.org.uk/nvq-overview>

<https://www.gov.uk/what-different-qualification-levels-mean>

<https://nationalcareersservice.direct.gov.uk/>

REFERENCES AND LINKS

Skills development Scotland

<https://www.myworldofwork.co.uk/>

Careers Wales

<http://www.careerswales.com/en/>

Northern Ireland Direct

<https://www.nidirect.gov.uk/campaigns/careers>

Professional competences for teachers on Social and Solidarity Economy:

Meredith, M. & Quiroz-Nino, C (Coords), Arando, S., Coelho, L.S., Silva, M.F & Villafuerte Pezo, A.M. (2015). Professional Competences. In Meredith. M. & Quiroz Nino, C (Coords.) Enhancing studies and practice of the social and solidarity economy. York, York St John Erasmus Social and Solidarity Economy Consortium. [Online]

<https://www.yorks.ac.uk/socialeconomy/handbook/chapter-4---professional-competences/>

ማይግራንትን ስደተኛታትን
ከም ዳግመ ሃነጽቲ

ቅርጺ ርእሰ-ግምገማ መምህራን ብዛዕብ ዘጥረዎ ክእለት

ጥቕሲ

ዘይተማህረ ነዮድሕን ዘይተወቐረ ነዮጥሕን`

ትግርኛ ያታዊ ምሳሌ

ንስልጠና በዚ ዝስዕብ ርኽቡና።

UK: catalina.quiroz@iofc.org
Turkey: emel.topcu@hku.edu.tr
Sweden: ake@kistafolkhogskola.se
Spain: info@progestion.org

እዚ ማሕበራዊ ሓባሪ ንተኻፋልነትን ኣኮኖሚያዊ
ውህደትን ጽሑፍ፡ ብጃንጃታት እንግሊዝ፡ቴርኪ፡

ሽወደን፡ስፓኛ፡ሶማል፡ትግርኛ ክንበብ ይከኣል።

በተወሳኺ ብብረይል እንግሊዝ ክንበብ ይከኣል።

www.uk.iofc.org/M-R-Rebuilders